

Sydbane-racer'n har rundet 30!

Nr. 159 Januar 2026 ISSN: 0805-7753

Organ for Norsk Jernbaneklubb Lokalavdeling Østfoldbanen

I 2024 var det 30 år siden lokaltogene sluttet å stoppe ved Holstad stasjon, enten for å utveksle passasjerer eller å krysse med møtende tog. I 2026 er det 30 år siden det nye dobbeltsporet mellom Ski og Sandbukta ble tatt i bruk, men i dette nummeret feirer Sydbane-racer'n først og fremst seg selv! (Foto: LHR)

Norges jernbaneklubb
Lokalavdeling Østfoldbanen
Postboks 12
1581 Rygge

Besøksadresse:
Dilling stasjon, Larkollveien 46

Bankgiro: 1080 18 62565
E-post: ostfold@nj.no

Redaksjon:
Leif-Harald Ruud

Nettsted:
<http://nj.no/ostfold>

Facebook:
<https://www.facebook.com/NJKostfo>

Stoff til bladet sendes til redaktørens e-postadresse
leifharaldrud@gmail.com

Sydbaneracer'n er aktuelt digitalt nyhetsblad for Norsk Jernbaneklubb lokalavdeling Østfoldbanen. Det kommer ut før årsmøtet og andre medlemsarrangementer i lokalavdelingen, og publiseres på lokalavdelingens nettsted.

Stoff til neste utgave må være redaksjonen i hende senest tre uker etter utsendelse av dette nummer.

NJK Østfoldbanen

Modelljernbanemesse

Lørdag 28. februar 2026
Kl. 11-16

Kafeteria
Salg av bøker
Nytt og brukt mj-materiell
Utstilling av mj-anlegg

Du finner oss
i Bøndernes Hus i Råde
Karlshus
Adresse:
Mosseveien 6
1640 Råde

31 år i lokalavdelingens tjeneste

I 13. time kom herværende redaktør plutselig på at Sydbane-racer'n har klart å runde 30 år uten at noen har ofret tid og krefter på noen feiring. Nå har vi for så vidt også klart å forbi gå et 25-årsjubileum uten synderlig oppmerksomhet, så la oss ikke bruke for mange ord på dette fenomenet.

Allerede omkring 1990-1991 begynte et par av oss å se for oss en mulig publikasjon for NJK lokalavdeling Østfoldbanen. Tidlig i 1995 kom så endelig det aller første nummeret av Sydbaneracer'n ut, 100% analog med den rufsete sjarmen som preget publikasjoner utgitt av frivillige før alt skulle bli digitalt.

«Lilla» har ankommet Kråkstad stasjon en av de siste somrene før Norge rev seg løs fra Sverige. Den engelske legen og rentenisten sir Gordon Longyard tok bildet under et av sine mange besøk i Norge.

Fakta og fiksjon

I løpet av de snart 36 årene som har gått siden lokalavdelingen så dagens lys, har Sydbane-racer'n hatt som ambisjon å dekke alle små og store begivenheter medlemmene har tatt del i. I nr. 1, som utkom i januar 1995, er hovedoppslaget Hjulmessen 1994, som ble avholdt i Ås rådhus søndag 20. november. I samme utgave stifter vi bekjentskap med Hubert van den Los, som ifølge udokumenterte kilder skal ha realisert planer om

en smalsporjernbane mellom Ås stasjon og Ljansbruket – den såkalte Bundefjordsbanen. Om ikke annet, eksisterte deler av banen i hvert fall i skala 1:87 i Den røde Baron på Kråkstad.

En nokså uskyldig hendelse tidlig i 1990-årene førte til at lokalavdelingens daværende sekretær Stein Brendholen (1939-2019) ble modell for en privatdetektiv i Sam Spades og Philip Marlowes ånd. Den levende beskrivelsen av hvordan han hadde forsøkt å få tak i revisoren før årsmøtet, satte fantasien i sving hos en av de tilstedeværende. Slik ble Brent Stonehole aka Mannen med det hvite håret, en gjenganger i flere utgaver av Sydbane-racer'n.

Entusiaster rekker ikke alltid hjemom etter arbeidstid. (GWL)

Sydbane-racer'n der det skjer

Lokalavdelingens til tider høye aktivitetstilstand, ikke minst på modelljernbanefronten, har gitt tidsskriftet rikelig med stoff. Det være seg MJ-messer, markedsdager, medlemsutflukter – etter beste evne har redaksjonen i Sydbane-racer'n forsøkt å finne plass. Vi nevnte tidligere modelljernbanemessene som Bjørn Bratz dro i gang i 1980-årene, og som i starten holdt hus i hans MJ-butikk i en moelvenbrakke på Sneissletta i

Ås. Tidlig i 1990-årene flyttet messene, som den gangen ble arrangert to ganger i året, til Kråkstad samfunnshus.

De to siste messene i Bratz' regi gikk av stabelen omtrent samtidig som denne publikasjonen ble født, og så fulgte en periode hvor MJ ble tema for et par møter årlig. Først i 2006 tok lokalavdelingen mot til seg og gjenopptok den gamle tradisjonen med MJ-messer i Kråkstad samfunnshus, riktignok kun én helg i året. Denne tradisjonen har vi klart å holde liv i til fulle, men i 2023 valgte lokalavdelingen å la arrangementet veksle mellom Bøndernes hus i Råde og lokstallen i Mysen. Dette må sees i sammenheng med flyttingen fra Kråkstad til Dilling – kort sagt et ønske om å få en mer sentral plassering i nedslagsfeltet vårt.

På MJ-messene holdes kremmerånden i hevd! (LHR)

Fra Holstad via Kråkstad til Dilling og Mysen

Lokalavdelingens historie har på mange måter vært en slags «klassereise» hva lokaliteter angår. Det startet i den gamle stasjonsmesterboligen på Holstad omkring 1990, som nok kunne være idyllisk i sommerhalvåret, men hvor man måtte beholde yttertøyet på når kvikksølvet beveget seg ned mot tosifrede minusverdier.

Etter fem år fant Statens Vegvesen ut at Holstad stasjon hadde et stort potensiale – de visste åpenbart bare ikke til hva. Uansett var det ikke lenger plass til oss i stasjonsmesterboligen, og vi startet på arbeidet med å gjøre Den røde Baron på Kråkstad til hovedkvarter for lokalavdelingen. Det hadde strengt tatt Holstad aldri blitt: vi som holdt på der var bare en pussig gjeng som drev på med modelljernbane. Den virkelig seriøse dyrkingen av jernbaneinteressen fant sted i lokstallen på Ski, og de fleste av oss pendlet mellom de to kraftsentraene.

Når situasjonen først var slik at vi måtte ut fra Holstad, sto det allerede en utrangert verkstedvogn fra Hamar i spor 4 på Kråkstad stasjon. Den var blitt anskaffet som brakke og lager da en håndfull av lokalavdelingens medlemmer gikk i gang med på restaureringen av Co 195 for Krøderbanen. Da Co 195 fikk plass i lokstallen på Ski sensommeren 1990, ble verkstedvogna «arbeidsløs», men ble tiltenkt nye oppgaver da det ikke lenger var plass til oss på Holstad. Etter et grundig innvendig og utvendig arbeid ble så vogna tatt i bruk som klubblokale for lokalavdelingen Østfoldbanen på ettervinteren 1995. På grunn av den utvendige fargen fikk den straks navnet «Den røde Baron».

Sankthansfeiring på Kråkstad i 2002. 15 av lokalavdelingens medlemmer nyter marsipankekake med Den røde Baron i bakgrunnen. (LHR)

Her ble det etter hvert en god møteplass for de som ønsket en kaffekopp, litt å bite i, og en jernbanepprat. Det ble også vist lysbilder og jernbanefilmer. Halve vogna ble raskt avsatt til modelljernbaneaktiviteter, og dette ble dessuten stedet "Sydbaneracer'n" ble pakket og klargjort for utsending. Især skulle «lørdagsgrillingen» bli legendarisk, ettersom vi aldri lot vær eller temperatur stikke kjepper i hjulene. Kun to ganger måtte vi kapitulere: den ene gangen fordi det blåste så kraftig at det var komplett umulig å holde liv i grillen – den andre gangen fordi kullageret vårt var tomt, og dagligvarebransjen ser på grillkull som en sesongartikkel. Men 4. januar 2003 vil for alltid være husket som datoen da vi gjennomførte grillseansen trass i at termometeret viste 32 minusgrader.

Grilling i 32 minusgrader. Av opplagte årsaker spiste vi inne. (LHR)

Vogna ble i det hele tatt et samlingspunkt for lokalavdelingen helt til pandemien kom og møtevirksomheten måtte innstilles eller begrenses betraktelig. Da forholdene normaliserte seg igjen i 2022, ble klubben på nytt sendt ut på leting etter nye lokaler – primært fordi klokkene begynte å ringe for «Baronen». Et svært omfattende oppgraderingsbehov meldte seg, ettersom både tak, vegger og gulv viste alvorlige tegn på slitasje. I

tillegg var det en kjensgjerning at vi i lengden ikke kunne basere oss på midlertidig byggestrøm (selv om vi hadde gjort det i 26 år).

Høsten 2022 overtok NJK lokalavdelig Østfoldbanen nøklene til stasjonsbygningen på Dilling, hvor vi hadde klart å forhandle oss fram til en leieavtale klubbens økonomi kunne tåle. Et intensivt oppussingsarbeid ble satt i gang, og selv om mange var involverte i forskjellige faser av prosessen, må vi nesten framheve Gylmer Bach og Jan Aasen. Disse har en stor del av æren for at vi i løpet av 2023 fikk et hovedkvarter vi bare kunne drømme om få år tidligere.

Jan Erik Bruun (i bakgrunnen) og Gylmer Bach i full aktivitet som anleggsgartnere på Dilling. (LHR)

Tradisjonen med åpent hus på mandager ble videreført fra Kråkstad, og så vel vaffeljern som pøsekoker settes i gang mellom 17.00 og 18.00. Med jevne mellomrom får vi besøk av en foredragsholder som gjør sitt beste for å øke vårt kunnskapsnivå udi det ferroviale, og sommerstid trekker vi gjerne ut i det grønne i selskap med grillen.

En annen viktig grunn til flyttingen må vi heller ikke glemme: Med aktiviteter på Mysen og Dilling har vi plassert oss langt mer sentralt i kjerneområdet vårt enn hva som tidligere var tilfelle!

MJ-messe i lokstallen på Mysen 8. september 2024 (LHR)

Mysen lokstall – store tog i 1. etasje og små tog på kvisten

Det er faktisk nærmere 30 år siden Norsk Jernbaneklubb fikk innpass i den bevaringsverdige lokstallen ved siden av Mysen stasjon, men det skulle ta lang tid før vi fikk et virkelig solid og varig fotfeste på stedet. Arbeidet med å få på plass regelmessige aktiviteter var kommet godt i gang da koronapandemien stakk kjepper i hjulene for denne typen virksomhet. Da saker og ting begynte å normalisere seg, tok det imidlertid ikke lang tid før Per Martin Kjeldaas var i full sving sammen med flere andre aktive i NJK Aktivitetsavdeling Godsvogner, med dugnadsarbeid hver torsdag.

Oppe på kvisten, der det også er innredet førsteklasses møtelokaler, samles de som sverger til jernbanemateriell som måles i gram i stedet for tonn. Foruten å være initiativtaker til MJ-gruppa på Mysen, er også Gunnar Thomassen primus motor bak den årlige modelljernbanemessen i lokstallen, som går av stabelen i september. Dermed kan lokalavdelingen skilte med to slike arrangementer, ettersom vårens messe i Bøndernes hus i Råde styres fra Dilling. NJKs to baser i Østfold skifter også på om å være arrangør av julemøtene.

(Fortsettelse etter annonsen)

Norsk Jernbaneklubb Lokal Avd Østfoldbanen

STØTT OSS MED DIN GRASROTANDEL!

Grasrotandelen gir deg som spiller hos Norsk Tipping mulighet til å bestemme hvem som skal motta noe av overskuddet til Norsk Tipping. Hver gang du spiller går inntil 7 prosent av din spillinnsats til den grasrotmottakeren du velger - uten at det går utover din innsats, premie eller vinnerjanse. Vi oppfordrer deg til å støtte oss i Norsk Jernbaneklubb Lokal Avd Østfoldbanen

Bli Grasrotgiver i dag! Du kan bli grasrotgiver i alle Norsk Tippings kanaler eller ved å sende SMS «Grasrotandelen 985407363» til 60000

Fra lokalavdelingens tur til Ängelholm i Skåne i mai 2003. (LHR)

Ut på tur med NJK – aldri sur!

Det ligger i en jernbaneklubbs natur å arrangere utflukter til nære og fjerne mål – basisen for hobbyen vår er nå en gang transport av personer og gods! Så har da også lokalavdelingen vært på såpass mange turer siden tilblivelsen i 1989/1990 at redaksjonen knapt har oversikt over antallet.

De første utfluktene ble arrangert før denne publikasjonen så dagens lys, og i den grad disse har blitt tilgodesett med reportasjer, er det NJKs sentrale medlemsmagasin «På Sporet» som har publisert dem. Etter at Sydbaneracer'n ble lokalavdelingens talerør, har den imidlertid referert så å si alle medlemsturene som har blitt arrangert til dags dato.

Det ville føre for langt å skrive om alle utfluktene her, men her følger en kortfattet oversikt over et utvalg turer:

- Våren 1990: Østfold rundt med EI8 og to passasjervogner
- Våren 1991: Utflukt til Kornsjø med BM68 og en ekstra vogn
- Desember 1991: Julebordtur til Skien

- Høsten 2001: Utflukt til Göteborg
- Forsommeren 2002: Busstur til Dalslands Järnväg
- Våren 2003: Overnattingstur til Ängelholm
- Sommeren 2006: Utflukt til museumsbanen Åmål-Svanskog
- Vinteren 2009: Operaforestilling i Halden teater
- Høsten 2012: Utflukt til Lommedalsbanen
- Sommeren 2018: Busstur til Vestfossen og Norsk Motorhistorisk Senter (gjentatt sommeren 2025)

I tillegg har naturligvis flere av lokalavdelingens medlemmer deltatt på utflukter i regi av Norsk Jernbaneklubb sentralt.

Epilog

Det er selvsagt mye mer vi kunne ha skrevet om i dette 9 siders tilbakeblikket, men det får vente til en senere anledning. Uansett håper vi at Sydbaneracer'n skal få like mye å skrive om i framtiden, og at flere av medlemmene bidrar med små og store artikler om temaer de synes de bør dele med andre. Loddet er kastet!

Vi vet ikke om han het Mons eller Truls, men han forsynte seg i hvert fall flittig av restene etter grillseansene på Kråkstad. (LHR)